

Toró Tibor

Lehet-e (romániai magyar) politikai elemzés?

Amikor felkértek, hogy válaszoljak Bognár Zoltán vitaindítójára, még viszonylag könnyűnek gondoltam a feladatom, hiszen a politikai elemzés jelene és jövője egyike azon szakmai témáknak, amelyekről már több alkalommal beszélgettünk, vitatkoztunk. A beszélgetéstől a vitaindító által előírt mércét tartó szöveg megírásáig azonban hosszú volt az út.

Már Bognár Zoltán vitaindítójából is kitűnik, hogy a romániai magyar nyelvű politikai elemzés kérdésköre nem választható le a politikai elemzés körül kialakult elméleti vitákról, hiszen sem műfajilag, sem módszertanilag nem beszélhetünk egy jól elkülönített területről. Más szóval: annak ellenére, hogy a romániai magyar politikai elemzés mutat sajátosságokat, gyakorlatilag nem kerülhető el az elméleti kérdésekre való reflektálás sem. Ugyanakkor leszögezhető, hogy a felvetett téma teljességgel novumnak számít mind a romániai magyar nyilvánosságban, mind pedig a romániai magyar társadalomtudományok területén belül, hiszen nemhogy ehhez hasonló vitára nem került még eddig sor, de magának a műfajnak (?) a szisztematikus vizsgálata sem történt meg.

Éppen ezért nem véletlen, hogy Bognár Zoltán a magyarországi szakirodalomból merítve próbálja meg elkülöníteni a politikai elemzés, a politikatudomány (politológia) és a politikai publicisztika fogalmait, illetve ebből kiindulva mutatja be a politikai elemzés szerinte fontos jellemzőit. Teszi mindezt a tőle megszokott alaposággal és körültekintéssel, mely elengedhetetlen feltétele a téma tárgyalásának. A romániai magyar politikai elemzés sajátosságaira és problémáira a záró részben kerül sor.

Az én olvasatomban a szerző két fő jellemzőt tulajdonít a politikai elemzésnek, habár ezek nem kizárólag az övéi. Az első a politikai elemzés, illetve az elemző objektivitása és semlegessége, a második pedig az elemző hitelessége (ezen belül elkülöníti az elemző szándékát, tudását, objektivitását és pozícióját). A romániai magyar politikaelemzés jellemzői csakis a fenti-

ek leképezéseként jelennek meg, annak sajátos problémáival ötvözve, melyek a következők: a kereslet és a minőség.

A következőkben ezeket a kérdéseket fogom megvizsgálni anélkül, hogy minden egyes esetben megtartanám a politikai elemzés elméleti és sajátos romániai magyar dimenziói közötti módszertani elkülönítést, összevonva a kettőre való reflektálás lehetőségét.

Objektivitás

A Bognár Zoltán által felvázolt rendszer alapja az objektivitás kérdése, hiszen mind a szerző semlegessége és hitelessége, mind a született szöveg hitelességének ez a kiindulópontja. Továbbá fontos, hogy a szerző központi kérdésként kezeli a romániai magyar politikai elemzés szempontjából is, hiszen kiindulópontként jelenik meg, hogy *„milyen módon biztosítható az objektivitás és a semlegesség”*.¹ Ez azért is lenne fontos, mert *„a politikai elemzések azok, amelyek lehetővé teszik a választópolgárok számára, hogy saját maguk, közvetlen befolyásolás nélkül alakítsák ki véleményüket”*. A megközelítés tehát sajátosan normatív, azokat a keretfeltételeket próbálja leszögezni, amelyek garantálnák a politikai elemzés professzionalizációját, a politikai publicisztika és politika-tudománytól való elkülönülését. Véleményem szerint azonban ez a megközelítés problematikus, és több szempontból veszélyekkel is jár.

Első és legfontosabb ezek közül a politikai elemzés céljaiból indul ki. Iris Geva-May a politikai elemzés (policy analysis) módszertanáról írott könyvében leszögezi, hogy a műfaj fő sajátossága a döntéshozatal befolyásolása² (előkészítése, megváltoztatása stb.). A mi esetünkben azonban helyet kap a döntéshozatal – politika iránt kisebb-nagyobb intenzitással érdeklődő választópolgárok számára íródott – magyarázata is.

Mind a két esetben felmerül egy igen jelentős probléma – amiről mind Bognár Zoltán, mind Iris Geva-May említést tesz –, mégpedig a szerző (jelen esetben politikai elemző), illetve megrendelő (döntéshozó) értékrendje, amely elkerülhetetlenül befolyásolja a keletkezett következtetéseket. Az értékrend kérdéskörét általában a szerzők fél mondatokkal intézik el, Iris

1 Az elkövetkezőkben a vitaindítóból idézett sorokat dőlt betűkkel jelenítem meg.

2 Ezalatt Iris Geva-May azon kijelentéseit értem, mely szerint a politikai elemző feladatát a következőkben látja: a (közpolitikai) probléma lokalizálása, alternatívák feltárása és konkrét politikai javaslatok, megoldások megfogalmazása. Erről lásd: Iris Geva-May: *An Operational Approach to Policy Analysis: The Craft*. Kluwer Academic Publishers, Boston – Dordecht – London, 1997. 1–12.

Geva-May például arra figyelmeztet, hogy a politikai elemző legyen tisztában saját értékrendjével, és próbálja meg magát ettől függetleníteni, ezzel elkerülve az általa javasolt probléma-megoldások beszűkülését.³ Ugyanakkor, arra is figyelmeztet, hogy elkerülhetetlen, hogy a döntéshozó értékrendje is bekerüljön a képletbe, amely szerinte teljességgel meghatározza a probléma feltevését és a kiválasztott döntési alternatívát.⁴

Véleményem szerint a kérdést árnyalni kell, hiszen amennyiben a politikai elemző feladata a döntéshozatal befolyásolása vagy magyarázata, feltételezhető, hogy értékrendjének befolyása sokkal nagyobb, mint amennyire ezt gondolnánk. Ez megjelenhet az általa elképzelt megoldásokban, illetve a szituáció értékelésében is.⁵

Érdemes itt pár szó erejéig kitérni egy, a történelemtudományban és történet-filozófiában megjelenő vitára. A narrativista történetfilozófia képviselői azzal támadják a klasszikus történelemtudományt, hogy feladata nem a tényszerű igazság leírása kell, hogy legyen, hanem a múlt értelmezése, valamilyen perspektíva szerinti interpretációja.⁶ Ebből a megközelítésből pedig a történelmi viták új szerepet kapnak, hiszen nem a „tényleges múltrol, hanem a múlt narratív interpretációiról szólnak”.⁷ Ugyanakkor, emígy megközelítve befolyásuk és hitelességük (narratív hatókörük) nem függ az interpretáció értékmentességétől, sok esetben politikai állásfoglalások jelentik a kiindulópontot.⁸

A fent összefoglalt szempont alkalmazható a politikai események leírása esetében is. Pontosabban: a politikai elemzés feladata nem a politikai igazságok bemutatása, feltárása, hanem ezeknek interpretációja, a választópolgár számára leírt magyarázata. Más szóval: a politikai elemzés nem a problémák objektív realitásának feltárásával, hanem olyan típusú interpretációjával foglalkozik, amely konkrét döntéshozatali alternatíva alapját is képezheti. A két elméleti eszmefuttatás párhuzamában azonban egy jelentős különbséget észlelhetünk: míg a narrativista történet szemlélet esetében

3 Ua. 11–12.

4 Ua. 12.

5 Gondoljunk itt például a roma-kérdésben született politikai elemzésekre. Míg egyesek – értékrendjükből az ehhez köthető tudományos paradigmából kiindulva – a kérdést szegénységproblémának, mások etnikai szempontból megoldható problémának kezelik, a megfelelő döntési megoldásokat rendelve hozzá.

6 Frank Ankersmit: *Hat tézis a narrativista történetfilozófiáról*. In: Thomka Beáta (szerk.): *Narratívák 4. A történelem poétikája*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2000. 114.

7 Ua. 116.

8 Ua. 119.

a párhuzamosan létező interpretációk feladata, hogy egymással vitába szálljanak, ezzel segítve elő a megismerést, addig a politikai elemzések (a politikai realitások párhuzamos értelmezései) minden egyes esetben versenyeznek egymással, hiszen feladatuk a döntéshozatal befolyásolása vagy magyarázata (támadása, megvédése, legitimálása). Tehát, itt nem a vélemények ütköztetése általi megismerésen van a hangsúly, hanem a dominanciára való törekvésen, a saját nézőpont mind szélesebb és szélesebb körben való elfogadtatásáról.

Ehhez hasonló álláspontot képvisel Hans Morgenthau is a nemzetközi kapcsolatok elmélete terén, amikor az államérdek leírásában arra a következtetésre jut, hogy egy plurális társadalomban normális és elfogadható a különböző érdekek ütközése, dominanciára törése, nemzeti érdekké válása. Ugyanakkor a pluralista intézményes berendezkedés nem engedi meg egyik érdek végtelen dominanciáját sem, ezzel gátolva azon törekvéseket is, amely a konkurens vélemények felszámolására irányulnak.⁹ Eltekintve a sajátos realista megközelítéstől és a tárgyköri különbségektől egy fontos tanulságot tartogat számunkra ez a megfigyelés. Adaptálva a politikai elemzés tematikájára arra következtethetünk, hogy egy pluralista társadalomban a döntéshozatali befolyásolás és értelmezés esetében léteznie kell egy olyan mechanizmusnak, amely megvédi a különböző interpretációkat más interpretációk dominanciára való törekvései ellen.

Az objektivitásra való törekvés ellenére, a probléma-felvetés, interpretáció tehát elkerülhetetlenül szubjektív lesz, a vélemények ütköztetése, a tények magyarázata pedig befolyásoló tényezőként fog hatni. Ez persze nem gátolja a politikai elemzőt, hogy objektivitásra törekedjen, Bognár Zoltán fogalmazásával élve „*az objektivitás egy olyan diskurzus, amelynek fenntartására törekedni kell*”. Ebből a megközelítésből, a politikai elemző fő megkülönböztető jegye a többi politikával foglalkozó és arról író szereplőtővel szemben az objektivitása, ez képezve hitelességének alappillérét is.

Ez azonban egy másik – talán az előzőnél is veszélyesebb – problémát vet fel. Az objektivitás diskurzív felfogása előrevetíti a diskurzus szabályozását. Foucault-val élve minden diskurzus előbb-utóbb diskurzus-ritkító szabályozások tárgyává válik, amelyek meghatározzák azt, hogy ki vehet részt a diskurzusban, milyen témák jelenhetnek meg, mi igaz, mi hamis, milyen nyelvi sajátosságai vannak, milyen szabályokat kell követni stb.¹⁰ Más szó-

9 Hans Morgenthau: Another „Great Debate”: The National Interest of the United States. *American Political Science Review* 1952, 46(4), 985.

10 A Foucault-féle kizáró eljárásokról lásd: Michael Foucault: A diskurzus rendje. In Uő: *Fantasztikus könyvtár*. Pallas – Attraktor, Budapest, 1998.

val: előrevetíti a vitában részt vevők és hozzászólók típusát, tartalmi sajátosságokat is kölcsönözve a résztvevők mondanivalójának.

Az objektivitás diskurzív megközelítése tehát további kérdéseket vet fel, amelyek véleményem szerint az objektivitás és egyben a hitelesség kérdésének sarkalatos problémáját is előrevetítik: milyen kritériumok szerint határozzuk meg, hogy ki írhat objektíven (más szóval ki hiteles politikai elemző)? ki határozza majd meg, és ki ellenőrzi ezeket a kritériumokat? Míg az első kérdésre a vitaindítóban is felhozott válaszokat adhatjuk, a politikai elemző és politikusi szerepkör összeférhetetlenségére, az elemző függetlenségének aláhúzására, a politika-tudományi módszerek részleges használatára való hivatkozással, addig a második kérdésre a legkézenfekvőbb válasz „a szakmára” való utalás lehet. Ezzel jutottunk el a probléma lényegéhez. Anélkül, hogy kitérnénk az első kérdés által felvetett kritériumrendszer elemeire, előrevetíthető, hogy a döntéshozatal befolyásolásából és magyarázatából eredő dominanciára való szándék, illetve az objektivitásra való törekvés intézményesítésének egy súlyos következménye pont a Morgenthau által előrevetített érték vagy érdekcsoport hegemoniájának sikeressége lehet. Más szóval, *az objektivitásra való törekvés zászlója alatt kerülhetnek egyes szerzők, vélemények, szövegek, döntési alternatívák a politikai elemzés határain kívülre, az objektivitásra hivatkozás adhatja meg mondanivalójuk hitelességének rombolását.* Az objektivitás eszerinti intézményesítése tehát pont azoknak az igényeknek ártana – demokrácia, pluralizmus, átlátható döntéshozatal – amelyeknek védelmében létrejött.

Elemzői szerepkör – pozíció, kereslet, megjelenés

Az objektivitás mellett több másik tényező is előfeltételként jelent meg a politikai elemzés műfajában, melyek közül mindegyik az elemző személyére vonatkozik. Az egyik a semlegesség, a másik a már érintett hitelesség kérdésköre. Mind a vitaindító, mind az előbbieket esetében láthattuk, hogy a kettő valamilyen szinten egymással is, illetve az objektivitás problematikájával is összefügg.

A semlegesség jellemzőit és fontosságát taglalva Bognár Zoltán aláhúzza a függetlenség problematikáját, amelyet véleménye szerint *„nem lehet értékfüggetlenségként értelmezni, kizárólag a pártfüggetlenségre vonatkozik”.* Más szóval: a politikai elemző hitelességét (párt)semlegessége és függetlensége is meghatározza. Hasonlóan az objektivitásból leírtakhoz, a fenti állítás esetében is a normativitása jelenti a problémát. A függetlenség tézise a weberi politikusi szerepkör analógiáját juttatja eszembe, mely szerint két típusú politikai hivatás létezik, az egyik a „politikáért”, a másik a „politikából” él. Míg az

első esetben nem a politika jelenti a megélhetése alapját, a politika-gyakorlása csak a „hatalom pusztá birtoklása” vagy valamilyen ügy szolgálatának szempontjából fontos számára, addig az utóbbi eset jellemzője, hogy a politika „tartós bevételi forrást” jelent gyakorlója számára.¹¹ Lefordítva ezt a politikai elemzés nyelvére a következő megvilágításba helyezheti a függetlenség problémáját. Amennyiben a politikai elemzőnek nem a politikai elemzés mint műfaj jelenti megélhetésének forrását, a politikai folyamatok megértéséből, vagy befolyásolásából meritheti szakmájának gyakorlásához szükséges motivációját. Tehát könnyen képes függetlenségét fenntartani, következtetéseit kizárólag hivatásának szabályai, saját értékrendje befolyása és az általa is vallott érdekek befolyásolhatják. Amennyiben viszont a politikai elemzés jelentené megélhetésének forrását, valamilyen szinten kiszolgáltatottá válik a létező táboroknak, pártoknak. Persze az elemző – morális integritásából, szakmai presztízséből vagy egyéb megfontolásból kiindulva – még ezen körülmények között is megtarthatná függetlenségét, vagy annak igényét, de nem tudja kontrollálni mondanivalójának megjelenési körülményeit.

Ezen összefüggésben kell szót ejtenünk a kereslet kérdésköréről is. Reflektálva az erdélyi magyar politikai elemzés helyzetére (is) Bognár Zoltán több olyan médiaterméket sorol fel, amely igényt mutat politikai elemzések vagy politikai elemzők véleményének közlésére. Ugyanakkor, opcióként megadja olyan „think tank”-ek, kutatóközpontok létrehozásának lehetőségét, amely lehetőséget ad a politikai elemzőknek munkájuk végzésére. Véleményem szerint szűkebb társadalmunkból kiindulva, de általánosan is érvényességetelve elmondhatjuk, hogy politikailag teljesen független médiatermék vagy think tank nem létezik. Ez nem azt jelenti, hogy a sajtót kizárólag bizonyos pártok szócsöveként kell elképzelni, hanem azt, hogy a modern sajtó már döntés-befolyásolási igényekkel is fellép, sok esetben ő választja ki melyik témákat szeretné tematizálni, ezzel irányítva a politikai pártok viselkedését is. Más szóval: a sajtó is az esetek jelentős részében valamilyen érték vagy érdek-vonalak mentén szerveződik.

Továbbá megfigyelhető, hogy a nyilvánosság és a szerkesztő az esetek egy jelentős részében nem teljes értékű és terjedelmű politikai elemzések megjelenését keresi, hanem a sajtó hasábjain megszólaltatott politikai elemzők rövid reflexióit szeretné olvasni/olvastatni.¹² Ugyanakkor, az elemző ki

11 Max Weber: *A politika mint hivatás*. Medvetánc Füzetek, Budapest, 1989. 18–19.

12 Itt elkerülhetetlen, hogy újra visszatérjünk az objektivitás diskurzusának problematikájához. Az objektivitás által generált diskurzusritkítás pont ezekben az esetekben lesz szembetűnő, amikor a sajtó kizárólag egyik vagy másik úgymond objektív politikai elemző véleményét láttatja csak hiteles forrásnak, másokat szubjektivitással bélyegez.

van szolgáltatva a szerkesztőnek, aki diskurzus szabályozó tényezőként is hat, hiszen ő vágja meg, idézi, saját szavaival összefoglalja, kommentálja stb. a szerző mondanivalóját, ezzel egyben rekontextualizálva is azt. Ebben a megközelítésben tehát feltételezhető, hogy a politikai elemző eltökélt függetlensége ellenére, akaratán kívül, abba a helyzetbe kerül, hogy az egyik fél politikai érdekeit, céljait segítse.

Egy másik szempont, amely megnehezíti a politikai elemző függetlennek maradását, a politika működésének belső logikájából ered. Carl Schmidt a politika cselekvést kizárólag barát-ellenség összefüggésben tudja elképzelni,¹³ vagyis minden kérdés előbb-utóbb két szembenálló vélemény köré polarizálódik. Hasonlóan Walter Dieckmann arra hívja fel a figyelmet, hogy „a szélsőséges irányzatok mindig a másik szél felé igyekeznek tolni azt, aki középen van”.¹⁴ Más szóval: a függetlenség csak merő önámítás lehet a politika közegében. A szembenálló felek egy számukra megfelelő írás kapcsán nagy eséllyel megpróbálják integrálni a független politikai elemzőt, amennyiben pedig nem sikerül – az elemző a pártatlansága nevében kedvezőtlen dolgokat is szóvá tesz –, megpróbálják áttaszítani a másik oldalra, hiteltelenítve őt saját híveik előtt. Visszatérve a megélhetési problematikára egy ilyen típusú marginalizálás sok esetben pártválasztásra kényszerítheti az elemzőt.

Egy lehetséges megoldása ennek a csapda-helyzetnek a politikai elemzés és megélhetési kényszer elkülönítése lehet. Ilyen például olyan elemzőközpontok létesítése, ahol a politikával és társadalommal foglalkozó egyetemek, tanszékek politikai elemzési műhelyeket is működtetnek, szolgáltatásaikat a média és egyéb érdeklődő szervezetek számára elérhetővé téve. Ez azonban, mint ahogy Bognár Zoltán is jelzi, nem a legjellemzőbb az erdélyi magyar értelmiségi körökre. Mind a függetlenségről, mind az objektivitásról írott eszmefuttatás függvényében vetíti előre magát a kérdés, hogy ténylegesen szükséges-e a függetlenség fenntartása értékes elemzések megírása szempontjából vagy sem? Mielőtt azonban erre a kérdésre válaszolnánk, elkerülhetetlen, hogy a módszertan befolyását is megvizsgáljuk.

Módszertan

Az általam érintett legutolsó kérdés a politikai elemzés módszertanára vonatkozik. A politikai elemzés-írással foglalkozó tankönyvek a módszertan

13 Carl Schmidt: *A politikai fogalma*. Pallas-Attraktor, Budapest, 2002, 19.

14 Walter Dieckmann: A politikai szavak tartalma. In: Szabó Márton – Kiss Balázs – Boda Zsolt (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára. Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas, Budapest, 2000, 34.

alatt általában problémafeltárást, döntési alternatíva felvázolást, döntéshozatal-előretervezést értik. A mi esetünkben azonban, hasonlóan a vitaindító szerzőjéhez, a folyamatok megértésére és interpretálására használt sajátos tudományos logikai gondolkodást és eszközöket értem alatta. Bognár Zoltán helyesen veszi észre, hogy a politikai elemzés egyik legfontosabb sajátossága a politikatudomány módszertanának használata, következtetéseinnek ezen módszerek függvényében való levonása.

Véleményem szerint azonban a módszertan helyes használata nem jelent feltétlenül objektivitásra való törekvést, inkább az adatok gyűjtésének, használatának szakszerűségét, megismételhetőségét, átláthatóságát fedi. Jó példa ebből a szempontból a legempirikusabbnak tekintett közvélemény-kutatások ilyen típusú használata (pl. pártszimpátia vagy választási előrejelzés), ahol a szakszerűen mért tényszerű adatok első körben politikai előrejelzések, majd akár a választói magatartást is befolyásolni képes politikai elemzések alapkövei lehetnek.¹⁵

Egy másik módszertanhoz kapcsolódó problémát már Bognár Zoltán is jelezett vitaindítójában: a politikai elemzőnek, mint az aktuálpolitika kutatásában *„ritkán nyílik lehetőség arra, hogy valaki kutatásokra alapozva fogalmazza meg premisszáit”*. A szerző véleménye szerint a kutatás hiányát az elemző hitelessége, mondanivalójának objektivitása, az állásfoglalás értékmentessége helyettesíti. Gyakorlatilag azok a szerzők, akik az objektivitás diskurzusában maradnak, hitelesen állíthatnak valamit a tények igazolásának lehetősége nélkül is, akik kiesnek ebből a mezőből pedig nem. Ebben a kontextusban tehát az objektivitásra való hivatkozás fölöttébb veszélyesnek tűnik, mert – mint ahogy már említettem – az ő diskurzusritkító képességei határozzák meg a politikai elemző hitelességét is.

A fenti megjegyzések ellenére a módszertan kérdéskörét én is kiemelten fontosnak tartom. Véleményem szerint talán legfontosabb eleme a politikai elemzésnek, hiszen sajátos belső logikájából és megismételhetőségéből kiindulva a módszertan képezhetné a politikai eseményekről való vita alapját. Az interpretációkban megjelenő tényekre hivatkozó állítások, a tényekből

15 A közvélemény-kutatások által bemutatott adatok, a vezető párt szavazóbázisában elkényelmesedést okozhatnak, illetve jobban mobilizálhatják a lemaradó pártok szavazóit. Ugyanakkor a teljesen leszakadó pártok szavazói arra a következtetésre juthatnak, hogy az általuk preferált párt nem versenyzik reális eséllyel, pártcserére kényszerítve egyes támogatókat. Egy másik érdekes kérdés a szélsőséges pártok választóinak aránya. Ezek nem minden esetben vallják be pártpreferenciájukat, alulmérést okozva a közvélemény-kutatásokban. A szélsőséges pártok alulmérése hasonlóan elkényelmesedést okozhat a demokráciáért elkötelezett választók körében.

kiinduló racionális értelmezési kísérletek összehasonlítási alapot adhatnak az egymással konkuráló politikai előrejelzéseknek, döntéshozatali alternatíváknak és magyarázatoknak, megengedve a választópolgárnak/döntéshozónak, hogy kiválassza a számára leghitelesebbet, vagy talán felépítse ezek ötvözetéből saját értelmezését. Persze utópisztikus lenne azt feltételezni, hogy van olyan létező kommunikációs csatorna, amely önként és érdeklmentesen felvállalná ezek begyűjtését, de egy ilyen közeg létrehozása lehetne a politikai elemzés, mint műfaj megerősítésének a célja.

Hogyan csináljunk politikai elemzést?

Mielőtt összefoglalnám mondanivalómat, fontos megjegyezni, hogy válszomban nem a politikai elemzés, mint műfaj létjogosultsága és fontossága ellen érveltem, hanem azok ellen a jellemzők ellen, amelyek véleményem szerint kevésbé relevánsak, vagy akár károsak lehetnek a műfaj megerősödésének szempontjából, hiszen a politikai elemzés egyes politikák, döntések fő legitimációs alapjává, egyes politikusok jelentős manipulációs eszközévé válhatnak.

Dolgozatomban a Bognár Zoltán által felvetettekből három problémácsokrot próbáltam vizsgálni: az objektivitás kérdéskörét, az elemző szerepkörét és a politikai elemzés módszertanát. Ezekből szerintem mindössze egy – ezen utóbbi – a politikai elemzés konstitutív alapköve, a másik kettő álproblémát feszeget.

Az objektivitás nehezen elérhető cél, meglátásomban, a szövegi valóságokban, a napi politikai események interpretációjában, a döntéshozatali alternatívák előkészítésében lehetetlen, ezekben latensül vagy aktívan megjelenik a szerző értékrendje. Ugyanakkor, az objektivitás a politikai elemzésbe műfaji alappillérként való feltüntetése, bizonyos értékek mentén megfogalmazott vélemények és interpretációk dominanciájához vezethet, kizárva és ellehetetlenítve az ellentétes megfogalmazásokat. Nem elképzelhetetlen, hogy az objektivitásra való hivatkozás alapján kerül sor egyes – amúgy értékes – szerzők, szövegek, döntéshozatali alternatívák kiszorítására, ellehetetlenítésére. A helyzet ilyen típusú alakulása nem a plurális demokrácia céljait szolgálná.

A második téma az elemző szerepkörével foglalkozott. Bognár Zoltánnal ellentétben én nem látom kizáró feltételnek a politikai elemző pártfüggetlenségét. Egyrészt azért, mert mint ahogy említettem, a függetlenség nehezen tartható, hiszen mind a politika természete, mind a gazdasági kiszolgáltatottság a pártosodás útjára térítheti a politikai elemzésből megélni vágyó

szereplőt. Másrészt pedig, amennyiben az elemző nem megélhetés céljából gyakorolja mesterségét, ha függetlensége garantált is, az objektivitás-probléma továbbra is fenn áll. Harmadrészt: nem bizonyított, hogy a politikai elemzések minősége összefügg és javul az elemző függetlenségével. Sokkal károsabbnak látom az olyan elemzések megjelenését, ahol a rejtetten pártfüggő tanácsadó, politikus stb. a függetlenség álcáját magára öltve próbál hiteles elemzéseket írni. Az én meglátásomban egy szöveg hitelességét nem az adja, ha a szerzője független (ami kvázi lehetetlen), hanem az, hogy vállalja és kimondja pártfüggő szerepkörét, amiből elemzését megírja, ezzel megadva a lehetőséget olvasójának, hogy egy megfelelő kritikai szűrőn át dekódolja mondanivalóját.

A harmadik általam említett kérdéskör a módszertan kérdése volt. Mint ahogy a fenti fejezetekben már említettem, a módszertan nem függ össze feltétlenül az objektivitás kérdéskörével. A módszertan inkább egy közös nevezőként képzelhető el, amely lehetőséget ad a politikai események különböző értelmezési kísérleteinek ütköztetésére, szembenállásra. A mindenki által elismert vagy ellenőrizhető tények, számadatok vagy logikai sémák adhatnak muníciót a különböző interpretációk összeecsapásának, megadva a lehetőséget a politika iránt érdeklődő társadalmi szereplőknek, hogy kiválasszák a számára legszimpatikusabb magyarázatot, akár saját értelmezés kidolgozására is módot adva.

Más szóval, nem úgy kell feltenni a kérdést, hogy egy bizonyos elemző objektív-e vagy nem, hanem, hogy van-e lehetőség más elemzők véleményével való ütköztetésre. A cél tehát nem a politikai elemzés objektivitás szerinti kodifikálása, diskurzusának eszerinti ritkítása, hanem egy olyan közeg kialakítása, ahol biztosítható a különböző vélemények párhuzamos megjelenése, egymással való vitába szállása, továbbá a sajtó diskurzusszabályozó hatásának csökkentése. Emellett fontos szempont az áttekinthetőség biztosítása is, hiszen a szerző beazonosítása, saját maga vállalt státuszainak és szerepeinek feltüntetése hitelességének növekedésében is szerepet játszik. A politikai elemzést tehát nem beszűkíteni és szabályozni, hanem tágítani kell, és áttekinthetővé kell tenni, ezzel is biztosítva a plurális társadalom fenntartásának lehetőségét. Ennek elérésére kiemelt szerepet kaphatnának az egyetemek, melyek mellett megjelenhetnek azok a szakmai fórumok, amelyek a kutatás mellett politikai elemzéssel is foglalkozhatnak. Ugyanakkor fontos szerepük lehet a civil vagy fél-szakmai kezdeményezések, amelyek helyet adhatnak a politikai elemzések, viták akár internetes formában való megjelenítésére is.